

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Соціально-психологічний факультет
Кафедра менеджменту і адміністрування

Допущено до захисту
зав. кафедри менеджменту
к.е.н., доц. Карпюк О.А.

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему: «Удосконалення управління зовнішньоекономічною діяльністю
підприємства»

(на матеріалах ПСП «Батьківщина» Ружинського району,
Житомирської області)

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр
за професійним спрямуванням 6.030601 «Менеджмент»

Виконала

студентка 41 групи
напряму підготовки
6.030601 «Менеджмент»
Цехмейструк Альона Олександрівна

Науковий керівник

к.е.н., проф.
Павловська Людмила Денисівна

Житомир – 2016

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	Помилка! Закладку не визначено.
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ.....	Помилка! Закладку не визначено.
1.1. Економічна сутність, роль та стан зовнішньоекономічної діяльності підприємств в Україні	Помилка! Закладку не визначено.
1.2. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	Помилка! Закладку не визначено.
1.3. Методичні аспекти аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства	Помилка! Закладку не визначено.
1.4. Нормативно-правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства	Помилка! Закладку не визначено.
РОЗДІЛ 2	Помилка! Закладку не визначено.
ОЦІНКА СТАНУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	Помилка! Закладку не визначено.
ПСП «БАТЬКІВЩИНА» ТА НАПРЯМИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ	Помилка!
Закладку не визначено.	
2.1. Організаційно-економічна характеристика господарської діяльності ПСП «Батьківщина»	Помилка! Закладку не визначено.
2.2. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства	Помилка! Закладку не визначено.
2.3. Оцінка зовнішньоекономічної діяльності ПСП «Батьківщина»	Помилка!
Закладку не визначено.	
2.4. Основні напрямки та шляхи вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства	Помилка! Закладку не визначено.
ВИСНОВКИ.....	7
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	11
ДОДАТКИ.....	Помилка! Закладку не визначено.

ВСТУП

В умовах глобалізації світової економіки і підвищення ролі зовнішньоекономічної діяльності для вітчизняних підприємств найважливішим завданням стає управління зовнішньоекономічною діяльністю. Необхідність теоретичної розробки зовнішньоекономічної стратегії викликана, перш за все, тим, що істотний вплив на життєдіяльність підприємств почали мати чинники зовнішнього середовища. Вивчення досвіду роботи зарубіжних фірм і вітчизняного досвіду, що зароджується, переконують, що ступінь ризику істотно знижується для тих підприємств, які використовують новітні теорії і методи сучасного менеджменту, де сформовані служби стратегічного розвитку.

Ефективний розвиток зовнішньоекономічної діяльності повинен ґрунтуватися, перш за все, на адаптації стратегії підприємств до вимог міжнародного ринку. Враховуючи складне фінансово-економічне положення багатьох вітчизняних сільськогосподарських підприємств і високі витрати, потрібні для виходу на зовнішній ринок, особливо важливим стає вибір пріоритетних напрямів, в найбільшій мірі сприяючих досягненню успіху на зовнішньому ринку, пошук оптимальних варіантів вдосконалення управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Зовнішньоекономічна діяльність, тобто міжнародний обмін товарами й послугами, належить до числа найбільш давніх форм міжнародних відносин. До неї також належать рух капіталу, міжнародна міграція робочої сили, міжнародні валютні відносини. Необхідність і ефективність системи міжнародного обміну очевидна: для кожної країни характерний свій набір природних ресурсів, розміри капіталів і праці, які можуть бути використані для виробництва ВВП. Спеціалізація країни на виробництві товарів, для яких у неї є найкращі умови, дає змогу їй розширити їх випуск, використавши частину з них для продажу, а за виручені гроші закупити товари, яких не вистачає.

Виходячи з економічної доцільності, держава планує свою зовнішньоекономічну діяльність, яка відіграє важливу роль у розвитку

економіки будь-якої країни (й України, зокрема). Плани зовнішньоекономічної діяльності націлюють на встановлення й розвиток взаємовигідних зв'язків з країнами світу. Вони мають всебічно враховувати переваги, які випливають з міжнародного розподілу праці в інтересах розвитку економіки, технічного прогресу та підвищення рівня життя народу.

У плані розвитку зовнішньоекономічної діяльності визначаються номенклатура й обсяги основних товарів, які мають змінити товарну структуру експорту та імпорту, головні напрями розвитку зовнішньоторгового обороту по окремих країнах, обсяг технічного й економічного сприяння країнам, які розвиваються, характер і обсяги кредитних операцій. Під час розробки планів проводяться розрахунки економічної ефективності зовнішньоторговельних операцій, експорту, імпорту та сумарного економічного ефекту відповідно до методики визначення економічної ефективності зовнішньої торгівлі; її ефективність визначається шляхом порівняння витрат на виробництво з витратами на імпорт.

Депресійні процеси у виробництві негативно впливають на стан зовнішньої торгівлі. Обсяг експорту не відповідає можливостям товаровиробників і не задовольняє державних потреб щодо валютних надходжень, які використовуються для стабілізації економіки, зниження рівня інфляції та бюджетних витрат. Крім того, характер експорту залишається пасивно-сировинним. Навіть у країни СНД необхідно збільшити експорт продукції виробничо-технічного призначення. Негативне також сальдо в торгівлі щодо енергоносіїв, прокату кольорових металів, целюлози, деревини, каучуку. Відомо, що незадовільний стан зовнішньоекономічних зв'язків не може позитивно впливати на економіку України.

У той же час значну роль в оздоровленні економічної ситуації має відігравати ефективна зовнішньоекономічна діяльність, яка включає в себе економічні відносини між окремими країнами, їх регіональними об'єднаннями, а також окремими підприємствами (корпораціями).

Розробка ідей стратегічного управління знайшла відображення в працях таких західних дослідників, як Р. Акофф, І. Ансофф, Б. Карлофф, У. Кинг, Ф.

Котлер, М. Портер, А. Томпсон, Д. Стрікленд і ін. У вітчизняній економічній літературі з'явилися дослідження таких авторів, як С. Архипов, О. Віханський, А. Ідрісов, М. Круглов, А. Петров, Р. Фатхутдінов і ін., праці яких внесли значний внесок до розвитку даного напрямку.

Різні аспекти організації і ефективності зовнішньоекономічної діяльності досліджувалися в роботах І. Герчикової, С. Денісова, Р. Ніздряної, С. Покровської, Ю. Порошина, Л. Стровського, І. Фамінського і ін.

Метою роботи є дослідження теоретичних і практичних підходів до удосконалення управління ЗЕД сільськогосподарського підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішувалися наступні завдання:

- дослідити організаційні умови управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств;
- вивчити економічну сутність, зміст, роль та стан розгляду зовнішньоекономічної діяльності підприємства у літературних джерелах;
- визначити основні показники фінансово-економічної діяльності підприємства;
- запропонувати систему заходів щодо вдосконалення забезпечення системи управління зовнішньоекономічною діяльністю;
- сформулювати рекомендації щодо вдосконалення ЗЕД підприємства.

Предметом дослідження сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів удосконалення управління ЗЕД підприємства.

Об'єктом дослідження є процес удосконалення управління ЗЕД підприємства.

Теоретичною та методологічною базою дослідження стали сучасні закони України, постанови й рішення Кабінету Міністрів України, укази Президента України, а також методичні матеріали, наукова та довідкова література, роботи провідних вітчизняних і зарубіжних економістів, статистичні дані підприємств сільськогосподарської галузі України. У процесі дослідження використовувались загальнонаукові методи аналізу і синтезу, логічного

узагальнення, порівняння, графічний, матричні методи SWOT тощо.

Практичне значення роботи полягає у тому, що в результаті проведеного дослідження стане можливим виявити недоліки в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю підприємства та усунути їх.

ВИСНОВКИ

В результаті виконаної роботи можна зробити такі висновки:

1. Під зовнішньоекономічною діяльністю розуміють діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, яка побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так за межами.

2. Зовнішньоекономічна діяльність – поняття багатомірне. Воно включає наступні види діяльності: зовнішню торгівлю, міжнародне виробниче кооперування, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародне інвестиційне співробітництво, валютно-фінансові і кредитні операції.

3. Для поліпшення планування і використання фінансових ресурсів ПСП «Батьківщина» необхідно збільшувати частку експорту, адже експортувати продукцію набагато привабливіше, тому що, по-перше, всі контракти передбачають передоплату, по-друге, будь-яке виробниче підприємство залежить від поставок валюти із-за кордону. Крім цього необхідно вдосконалити систему роботи з дистриб'юторами, шляхом подовження відстрочки платежу. Зрозуміло, що коли з підприємством вчасно не розраховуються, то виникає нестача грошей, запас яких можна поповнити через банк, і вже після розрахунків з дистриб'юторами виплатити кредит в банк. Проте сума додаткових надходжень виявиться більше, ніж сума додаткових витрат, і це принесе позитивні результати.

4. Основними напрямками діяльності підприємства є отримання прибутку шляхом власного господарювання та надання послуг населенню, пов'язаних з виробництвом сільськогосподарської продукції та її переробкою.

5. Характеризуючи організаційну структуру на ПСП «Батьківщина» можна зазначити, що головним вирішуючим та керуючим органом підприємства є керівник підприємства. В найближчому майбутньому передбачається підтримка і розширення існуючого бізнесу по вирощуванню і реалізації зернових та технічних культур, а також по розведенню великої рогатої худоби (ВРХ).

6. Досліджуване підприємство виробляє продукцію рослинництва і тваринництва. А саме продукція рослинництва представлена такими культурами як: жито, кукурудза, овес, пшениця озима, пшениця яра, соняшник, соя, цукрові буряки, ячмінь озимий, ячмінь ярий. Продукція тваринництва представлена вирощуванням великої рогатої худоби, а також виробництвом молока.

7. Продукція успішно реалізується в областях України. Основними покупцями продукції ПСП «Батьківщина» є ТОВ ВСП «НІБУЛОН», ПП «СЕМА», ПП «Агро-союз ЮГ», ТОВ «УКРАГРО Закупівля», ДП «Ружин-молоко», ЗАТ «Житомирський м'ясокомбінат». Основними постачальниками є такі підприємства як: ЗАТ «Компанія Інтерлогос (пальне)», ТОВ «Агро сфера (мінеральні добрива, засоби захисту рослин)», з якими заключені договори на покупку матеріальних цінностей.

8. На сучасному етапі підприємство працює стабільно, нарощує обсяги. В 2015 році чистий дохід від реалізації продукції по відношенню до 2013 року зріс на 1,6% (приріст абсолютний – 9635 тис. грн.) та складає 15673 тис. грн. З ростом об'ємів реалізації продукції у 2015 році по відношенню до 2013 року зріс чистий прибуток на 5%, і становить 5857 тис. грн. Значення коефіцієнта швидкої ліквідності в 2013 році становить 0,82 є меншим за нормативне (більше 1) і свідчить, що за рахунок грошових коштів та очікуваних фінансових надходжень не може бути погашено всі поточні зобов'язання підприємства. В 2015 році цей показник зменшився до 0,68, що говорить про те, що у підприємства немає можливості повного погашення поточної кредиторської заборгованості.

9. У 2015 році порівняно з 2013 роком рентабельність продукції збільшилась на 49,9%, тобто ми отримуємо на 49,9% більше прибутку від однієї гривні понесених витрат в господарській діяльності. Основними факторами підвищення рентабельності можуть бути ріст виручки за рахунок цін і обсягів реалізації, оптимізація вартості активів, зниження собівартості тощо.

10. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності ПСП «Батьківщина» спрямований на вивчення мотивації і наслідків фінансових змін, її впливу на

стан економіки підприємства у цілому і першим етапом аналізу є вивчення структури реалізації продукції за експортними угодами, враховуючи: прямі експортні поставки продукції, бартерні, консигнаційні, договори на переробка давальницької сировини на основі розрахунків з національної валюти.

11. В процесі аналізу сильних і слабких сторін ПСП «Батьківщина» встановлено, що найбільш слабкою ланкою є фінансовий потенціал підприємства, оскільки існуючі проблеми в забезпеченні фінансовими ресурсами практично не компенсуються будь-якими сильними сторонами, окрім зростання оборотності оборотних активів. З іншого боку, підприємство володіє значним потенціалом в підсистемах маркетингу та виробництва, що дозволяє сподіватись на компенсацію фінансових проблем.

12. На діяльність підприємства найбільше впливають наступні фактори: купівельна спроможність населення – позитивний вплив; законодавча база – негативний вплив; висока конкуренція в галузі – негативний вплив; людський фактор (висока кваліфікація) – позитивний вплив. Разом з цим, важливе значення у діяльності підприємства мають маркетинговий та виробничий фактор.

13. Причини наявності недоліків на підприємстві, такі як халатне ставлення керівництва до питання стратегічного планування та маркетингу, перевантаженість керівництва, відсутність компетентного фахівця – маркетолога, покладання відповідальності за ці галузі на супервайзерів, які не досить компетентні у вирішенні цих питань можуть бути усунені шляхом впровадження системи управління маркетинговою діяльністю підприємства.

14. Ефективність використання маркетингу на підприємстві ПСП «Батьківщина» підвищується з 18,7 у базовому році до 41 у прогностному. Це свідчить про доцільність впровадження запропонованих змін і окупність витрат.

15. Для подальшого покращення діяльності господарства можна запропонувати наступні заходи щодо покращення та вдосконалення системи управління земельними ресурсами:

- впровадження ґрунтозахисної системи землеробства в сучасних умовах, яка має виняткове економічне і соціальне значення, зумовлене життєвою необхідністю збереження землі, як засобу виробництва і незамінного середовища розвитку людського суспільства;

- необхідно поліпшити технічну оснащеність галузі шляхом введення в експлуатацію більш потужної сільськогосподарської техніки та їх агрегування із широкозахватною технікою, що зумовлює підвищення якості обробітку ґрунту і зменшення навантаження засобів механізації на одиницю земельних угідь, які знаходяться в обробітку;

- важливим напрямком підвищення економічної ефективності використання землі є проведення заходів, спрямованих на боротьбу з водною, вітровою ерозією, підтопленням, заболоченням, забрудненням відходами виробництва, хімічними й радіоактивними речовинами;

- одним із заходів, рекомендованих для впровадження у ПСП «Батьківщина», є дотримання норм внесення добрив з метою отримання встановлених обсягів врожаю сільськогосподарських культур і підвищення якості (родючості) ґрунту, потрібно застосувати якомога більше мінеральних добрив;

- для поліпшення екологічного стану ґрунтів в ПСП «Батьківщина» необхідно також впроваджувати нові технологічні і біотехнологічні принципи виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамцова Т. Зовнішньоекономічна діяльність: Консультації. Роз'яснення спеціалістів міністерств та відомств. Нормативна база. Первинна документація / Т. Абрамцова, Є. Авер'янова, В.Богданов. - Д. : ТОВ «Баланс-Клуб», 2006. - 175 с.
2. Ареф'єва О.В. «Економіка підприємства» / О.В. Ареф'єва, В.Г. Сахаєв. - К: вид. Європейського університету, 2003. - 237 с.
3. Бойчик І. М. Економіка підприємства: Навч. посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації. Друге видання, виправлене і доповнене / І.М. Бойчик, Харів П. С., Хопчан М. І., Піча Ю. В. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ» – 2000, 2001 – 298 с.
4. Бондар Н. Економіка підприємства: Навчальний посібник / Н. Бондар, В. Воротін, О. Гаєвський; За заг. ред. А. В. Калини; Міжрегіональна академія управління персоналом. - К.: МАУП, 2006. - 350 с.
5. Близнюк С. В. Маркетинг в Україні: проблеми становлення та розвитку. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2008. – 400 с.
6. Васильков В. І. Організація виробництва: Навч. посібник / В.І. Васильков. – К.: КНЕУ, 2003 – 524 с.
7. Венцель В.Т. Зовнішньоекономічна діяльність: підходи до розуміння в довідковій та нормативно-правовій літературі / В.Т. Венцель // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2011. - №1. – С. 43-45.
8. Войнаренко М. Зовнішньоекономічна діяльність харчових підприємств Хмельницької області / М. Войнаренко, Л. Корчинська // Економічний аналіз. – 2010. - № 7. – С. 34-37.
9. Волков О.І. Економіка підприємства: курс лекцій/ О.І. Волков, В.К. Складенко.- М: ИНФРА-М, 2002. - 280 с.
10. Володькіна М.В. Економіка промислового підприємства. Навчальний посібник / М.В. Володькіна. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 196 с.

11. Гетьман О. Економіка підприємства: Навчальний посібник / О. Гетьман, В. Шаповал. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 487 с.
12. Городня Т.А. Економічна та фінансова діагностика: навчальний посібник/ Т.А. Городня, І.П. Мойсеєнко – Львів: Вид-во «Магнолія 2006», 2008. – 282 с.
13. Господарський кодекс України зі змінами та доповненнями. – К.: Видавничий дім «Скіф», 2007. – 164 с.
14. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / О.П. Гребельник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.
15. Грузинов В.П. Экономика предприятия: Учебник для вузов / Под ред. В.П. Грузинова. - М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 2000. – 352 с.
16. Дахно І. І. Зовнішньоекономічний менеджмент. Навч. посіб. / Дахно І.І., Бабіч Г. В., Барановська В. М. та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 568 с.
17. Економіка виробничого підприємства. Навч. посіб. / Й. М. Петрович, І.О. Будіщева, І.Г. Устінова та ін. За ред. Й.М. Петровича. – 2-ге видання, переробка і доповнення. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 405с.
18. Економіка підприємства: Підручник. / За загальною редакцією Й. М. Петрович. – Львів: «Монополія плюс», видавець В.М. Піча. – 2004. – 680 с.
19. Економіка підприємства: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисциплін / О.Г.Швиданенко та інші – К.: КНЕУ, 2000.
20. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / Жаліло Я. А., Бабанін О. С., Белінська Я. В та ін. - К. : Вид-во «Національний ін-т стратегічних досліджень (НІСД)», 2009. - 52 с.
21. Економічна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://slovopedia.org.ua/38/53399/379774.html>.
22. Економіка підприємства: Підручник. За ред. акад. С. Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. –528с.
23. Экономическая стратегия фирмы: Учеб. Пособие / Под ред. А.П. Градова - СПб.: Спец, лит-ра, 2001.
24. Економічний аналіз: Навч. посібник для студентів вищих навчальних

закладів спеціальністю 7.050166 «Облік і аудит». За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир. ПП «Рута», 2003. – 608 с.

25. Завіновська Г. Т. Економіка праці: Навч. посібник / Г.Т. Завіновська. – К.: КНЕУ, 2003 – 300 с.

26. Зайцев Н.Л. Економіка організації: Підручник для вузів. - 2-е вид., Перераб. і доп. / Н.Л. Зайцев. - М.: Видавництво «Іспит», 2004 р. - 624 с.

27. Закон України «Про державне регулювання ЗЕД» від 16.04.91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

28. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» // Урядовий кур'єр. — 2000. — 3 березня.

29. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 19.02.92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

30. Звітність підприємств. Навч. посібник /за ред. проф. Верт Ю. А. – Київ: Центр навч. літератури, 2005. – 656 с.

31. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник / За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, І.Ю.Сіваченка. — Київ: Центр навчальної літератури, 2006. — 792 с.

32. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. - 3-тє вид., перероб. і доп. / О.А. Кириченко. - К.: Знання-Прес, 2002. - 384 с.

33. Ковальов В. М. Економіка праці і соціально-трудові відносини: Навчальний посібник / В.М. Ковальов, В. С. Рижиков, О. Л. Єськов. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 255 с.

34. Крейнина М.М. Фінансовий стан підприємства. Методи оцінки / М.М. Крейнина. - М.: ІКЦ «ДІС», 2003. - 224 с.

35. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практика: Навч. посібник / В.В. Кулішов. – К.: Ніка-Центр, 2002. – 356 с.

36. Кучеренко. Бізнес-планування. – електронна версія economic.in1.com.ua/book/19/1514.html.

37. Лисенко Ю.М. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності / Лисенко Ю.М., Педь І.В. - К.: Зовнішня торгівля, 2004. - 200 с.
38. Лукашевич В.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчальний посібник / В.М. Лукашевич. - Львів: «Новий Світ-2000», 2008. - 248 с.
39. Макаровська Т.П.. Економіка підприємства: Навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / Макаровська Т.П., Бондар Н.М. - К.: МАУП, 2003. - 304с.
40. Можарова Е. Е. Совершенствование организационно-экономического механизма Управления предприятием / Е. Е. Можарова // Вестник Государственного университета управления). - 2009. - № 13. - С. 297-302.
41. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності: Посібник / Мочерний С.В., Устинко О. А., Чоботар С. І. — К.: Видавничий центр „Академія”, 2001. — 280с.
42. Нагорнова О.В. Державне управління зовнішньоекономічною діяльністю регіону / О.В. на горнова // Сталий розвиток економіки. — 2011. - № 4. — С. 22-24.
43. Пашута М. Т. Прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку: Навч. посібник. — К.: Центр навч. літ., 2005.
44. Пеліхов Є. Ф. Економіка сучасного підприємства: Навч.-метод. і практ. Посіб. / Пеліхов Є.Ф., Іванова О. А., Сумець О. М.. — К.: «Хай-Тек Прес», 2008. - 344 с.
45. Олійник Т. О. Створення маркетингової діяльності на підприємстві та управління нею//Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. — 2009. — № 6. — С. 207-211.
46. Пилипчик В. П. Контроль, оцінки та аналіз ефективності маркетингової діяльності // Маркетинг в Україні. — №1. — 2008. — С. 28-32.
47. Пшик-Ковальська О.О. Планування зовнішньоекономічної діяльності: дослідження семантики категорії / О.О. Пшик-Ковальська // Науковий вісник НЛТУ України. — 2010. — № 20.3. — С. 233-238.

48. Семернікова І. Економіка підприємства: Навчальний посібник / І. Семернікова, Н. Мєшкова-Кравченко. - Херсон: ОЛДІ-плюс, 2003. - 311 с.
49. Солошенко Л. Зовнішньоекономічна діяльність: організація та документальне оформлення / Л. Солошенко. — Х.: Фактор, 2001. —176 с.
50. Стаднік М.О. Аналіз підходів до оцінки та визначення ефективності ЗЕД підприємств / М.О. Стаднік // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. - № 2. – С. 7-9.
51. Управління ресурсами підприємства: Навч. посібник/ В.І. Крамаренко, Б.І. Холод, Ю.М. Воробйов – К.: Центр навчальної літератури, 2004 – 286 с.
52. Фатхутдинов Р. А. Организация производства: Учебник / Р.А. Фатхутдинов. – М.: ИНФРА-М 2000. – 672 с.
53. Федонін О.С., Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. Посібник / О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 316с.
54. Чумаченко М., акад. НАН України, Кендюхов О., канд. екон. наук, Димитрова С. Стратегічний підхід до оцінки ефективності управління торговими марками// – С. 79-84.
55. Шваб Л. І. Основи підприємництва: Навч посібник / Л.І. Шваб. – Житомир: ЖДТУ, 2006. - 465 с.
56. Шегда А. В. Економіка підприємства: Навч. посіб. / А.В. Шегда, Т. М. Литвиненко, М. П. Нахаба та ін.; За ред. А. В. Шегди. - К.: Знання-Прес, 2002. - 335с.
57. Шкурупій О. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посіб. / Шкурупій О.В., Гончаренко В. В. , Артеменко І. А. та ін.; За ред. О. В. Шкурупій. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
58. Шумило О. Ю. Шляхи вдосконалення проведення аналізу на підприємстві / О.Ю. Шумило //Економіка. Фінанси. Право. – 2009. - №3. – С.25-28.